

ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สรุปผลการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ ๑/ ๒๕๖๑

เรื่อง “การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมยุคใหม่”

เมื่อวันเสาร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๓๐ น.

ณ ห้องนิทรรศการ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

๑. วัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมยุคใหม่ของจีน และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดการจัดนิทรรศการเรื่อง “อารยธรรมเดินทางบนเส้นทางสายไหม-รหัสลับแห่งความรัก” รวมถึงพิจารณาถึงแนวทางการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมภายหลังจากการประชุมสัมมนาพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๙ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชนทั้งของไทยและจีน และประชาชนที่สนใจเข้าร่วมงาน จำนวน ๗๐ คน

๒. รูปแบบการสัมมนา

๒.๑ ท่านหลานซูหิง อุปทูตที่ปรึกษาฝ่ายวัฒนธรรมสถานทูตจีนประจำประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ได้เรียนเชิญคุณฉิน เจิงหลัย ผู้อำนวยการศูนย์การวิจัยแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมวิจัยวัฒนธรรมนานาชาตินครเซี่ยงไฮ้ คุณเหริน อี้หมิง หัวหน้าภาควิชาวัฒนธรรมนานาชาติศึกษา ศูนย์วิจัยวรรณกรรม สถาบันสังคมศาสตร์แห่งเซี่ยงไฮ้ คุณฟิฉิง จารุสมบัติ ประธานสภาวัฒนธรรมไทย-จีนและส่งเสริมความสัมพันธ์ และคุณสมปอง สงวนบรรพ์ คณบดีสถาบันการทูตและการต่างประเทศ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อเรื่อง “การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมยุคใหม่” โดยมีพลเอก สุรสิทธิ์ ถนัดทาง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน เป็นผู้ดำเนินรายการ และดร.หลีเหรินเหลียงทำหน้าที่ล่ามแปล

๒.๒ งานนิทรรศการ “อารยธรรมเดินทางบนเส้นทางสายไหม-รหัสลับแห่งความรัก”

๒.๓ งานแสดงคอนเสิร์ตจากทุ่งหญ้ามองโกลเลียใน

๓. เนื้อหาสาระที่สำคัญของการบรรยาย

๓.๑ ท่านหลานซูหิง กล่าวต้อนรับในนามของฝ่ายวัฒนธรรมสถานทูตจีนประจำประเทศไทย และในนามของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ณ กรุงเทพฯ กล่าวถึงในเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ ได้มีการจัดการประชุมสมัชชาผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีนทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๙ ซึ่งเป็นการประชุมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในที่ประชุมประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้ประกาศต่อชาวโลกว่าสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์ของจีนได้เข้าสู่ยุคใหม่ พลังการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติเป็นภารกิจสำคัญอันยิ่งใหญ่ของผู้นำด้านวัฒนธรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และเป็นหน้าที่ของนักวิชาการทางปัญญา การคบหาสมาคมระหว่างประเทศอยู่ที่ความสนิทสนมของภาคประชาชน ความสนิทสนมของภาคประชาชนอยู่ที่ใจถึงใจ ใจถึงใจนั้นคือการประสานทางวัฒนธรรม แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านอารยธรรม ด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่เป็นบ้านใกล้เรือนเคียง มีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ มีความใกล้ชิดทางสายเลือด มีการไปมาหาสู่กันตั้งแต่โบราณกาล ทั้งสองประเทศมีวัฒนธรรมและอารยธรรมที่รุ่งโรจน์เป็นเวลายาวนาน รัฐบาลและประชาชนทั้งสองประเทศมีความใฝ่ฝันถึงความเป็นอยู่ที่ดี เพราะฉะนั้นศูนย์วัฒนธรรมประเทศจีน ณ กรุงเทพฯ ร่วมกับศูนย์ยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดเสวนา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งถือ

ว่าเป็นเวทีในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน เพื่อเป็นการเพิ่มสีสัน ความเป็นอยู่ทางด้านวัฒนธรรม เราจะไม่ลืมอดีต ซึมซับสิ่งที่เรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่ออนาคต

๓.๒ คุณ ฉิน เซิง ไหล ได้กล่าวแสดงความรู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้พบปะกับนักวิชาการจากประเทศไทยและนักวิชาการจากประเทศจีน และร่วมเสวนาในหัวข้อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในยุคใหม่ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในยุคสมัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งไปสอดคล้องกับเรื่องหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือระเบียงเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของจีนที่ประกาศสู่ชาวโลก ด้วยการแสวงหาความร่วมมือกันประเทศต่างๆ ในหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางซึ่งมีทั้งหมด ๖๕ ประเทศ (แต่ก็ไม่จำกัดเฉพาะ ๖๕ ประเทศ) เพื่อสร้างเป็นกลไกในการแสวงหาความร่วมมือ เพราะว่าข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นข้อเสนอแนะที่เปิดกว้าง และให้ประเทศต่างๆสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยกัน เหมือนกับที่ท่านอุปทูตฝ่ายวัฒนธรรมได้กล่าวไปว่า ที่ผ่านมามีการจัดประชุมสมัชชาตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๙ ซึ่งในที่ประชุมจะสร้างสรรค์วัฒนธรรมเพื่อสู่ความทันสมัย เพื่อสู่โลก และสู่อนาคต ซึ่งประเทศจีนถือว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในธรรมาภิบาลโลก ซึ่งประเทศจีนจะมีข้อเสนอแนะในประชาคมร่วมชะตาของมนุษยชาติเพื่อที่จะอุทิศปัญญาและแผนในการปฏิบัติของจีน ประเทศไทยเป็นประเทศที่สำคัญตามหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เพราะฉะนั้นทั้งไทยและจีนก็มีโอกาสในการแสวงหาความร่วมมือ

เมื่อสองพันปีที่แล้วที่มีการบุกเบิกเส้นทางสายไหม เส้นทางสายไหมยิ่งเดินยิ่งกว้าง ซึ่งกล่าวได้ว่าเส้นทางสายไหมเป็นเส้นทางแห่งความหวัง เป็นเส้นทางแห่งมิตรภาพ และความมีชีวิตชีวา เป็นเส้นทางที่เหนือกาลเวลา และเป็นเส้นทางที่เหนือภูมิประเทศ ซึ่งสามารถที่จะทำให้คนทั้งโลกชื่นชมการบุกเบิกเส้นทางสายไหม ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการก้าวข้ามเวลาและสถานที่ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเส้นทางในส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เส้นทางสายไหมเริ่มต้นจากการค้าผ้าไหมซึ่งรู้ดีว่าผ้าไหมเป็นสิ่งทอ หรือเป็นศิลปหัตถกรรม หรือเป็นแฟชั่น หรือเป็นจิตรกรรมเครื่องแต่งกาย ซึ่งมีเนื้อหาที่กว้างขวางหลากหลาย ครอบคลุมไปถึงวัฒนธรรมอุตสาหกรรม วัฒนธรรมการพาณิชย์ วัฒนธรรมแฟชั่น วัฒนธรรมจิตรกรรม วัฒนธรรมการแต่งกาย และวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ในการค้าขายผ้าไหมนั้นอาจจะไม่ใช่ผ้าไหมเฉพาะเจาะจงเพียงที่ผ้าไหมอย่างเดียว ขณะเดียวกันก็มีสินค้าอื่นๆ เช่น เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสี ในสมัยโบราณ คนที่อยู่ในระดับชนชั้นสูง ไม่ว่าจะ เป็นขุนนาง มักจะรู้สึกเป็นเกียรติถ้าการแต่งกายโดยใช้ผ้าไหมใช้เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีของจีน หรือกังไส ซึ่งนับเป็นสิ่งของหรูหราและมีราคา รวมทั้งเรื่องของใบชาก็เป็นสินค้าสำคัญ

นอกจากนั้นยังมีสินค้าอื่นๆ เช่น อนุรักษ์ วอร์นัท แครอท พริกไทย ทับทิม โปยเลี้ยง แต่งกวา เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่มีการเผยแพร่จากตะวันออกกลางสู่ประเทศจีน แม้กระทั่งเครื่องดนตรีของจีน เช่น กู่ฉิน ผีผา ก็มีการนำเข้ามาจากต่างแดน เพราะฉะนั้นเส้นทางสายไหมสามารถกล่าวได้ว่าเป็นเส้นทางการค้า และเส้นทาง

ท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนเริ่มต้นด้วยการแลกเปลี่ยนสิ่งของ และขยายไปยังการแลกเปลี่ยนด้านภาษา ตัวอักษร เทคนิค ศิลปะ การบริหารการปกครอง ศาสนา และการศึกษา ซึ่งมีความหลากหลาย แต่สุดท้ายก็กลายเป็นการแลกเปลี่ยนด้านแนวความคิดและ concept ต่าง ๆ

หยาง ผูเจีย ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยผู้ด้าน ได้ประพันธ์หนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “จากผู้ด้านไปสู่เนอร์ตติ้งแฮม” ในหนังสือเล่มนั้นท่านได้กล่าวว่าในเมื่อหนึ่งร้อยยี่สิบปีก่อนคริสต์ศักราช จางเซียน ได้มีบันทึกประวัติศาสตร์เรื่องราวระหว่างเดินทางไปตะวันตก พบว่าผ้าไหมจีน และเซรามิกจีน อันที่จริงแล้วได้เดินทางไปถึงตะวันตก ก่อนที่จางเซียนจะเดินทางบนเส้นทางสายไหมมาหลายร้อยปี เพราะฉะนั้นสรุปได้ว่า การแลกเปลี่ยนนั้นพ่อค้าจะเป็นผู้แลกเปลี่ยนค้าขาย ขณะเดียวกันนำไปสู่เรื่องค่านิยม วิถีชีวิต ของผู้ ที่ไปแลกเปลี่ยน เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมเป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคน และค่านิยม เพราะฉะนั้นในการค้าขายพาณิชย์นั้น โดยเฉพาะการค้าขายสินค้านั้น สามารถสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคน สามารถสร้างนวัตกรรม และการปะทะสังสรรค์ทางความคิด ผ้าไหมในขณะนั้นเป็นสิ่งทอที่มีคุณค่าและคู่ควร ในขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงการปะทะสังสรรค์ของการแต่งกาย แฟชั่น การบริโภค และสุนทรียภาพ ตามที่ บันทึกไว้ ผ้าไหมเป็นสินค้าที่แสวงหาและฟุ่มเฟือยสำหรับคนโรมัน ราคาสูง ในขณะนั้นมีการบันทึกไว้ว่าหญิงสาวโรมันแต่งกายด้วยผ้าไหม เดินไปตามตลาดต่างๆ ทำให้ผู้ที่เป็นวุฒิสมาชิกโรมันมองว่าผู้หญิงโรมันแต่งกาย ไม่สำรวม เพราะเสื้อผ้าที่ผู้หญิงใส่นั้นมีความเบาบางและสามารถเรือนร่างของผู้หญิงได้ เมื่อเสื้อผ้าที่เขาใส่นั้น ไม่สามารถปกปิดเรือนร่างของหญิงสาวได้จึงเรียกว่าเสื้อผ้าอย่างนั้นหรือ ซึ่งสะท้อนถึงความคิดที่แตกต่างกันและ ความนิยมของสาวโรมันที่แต่งกายด้วยผ้าไหมจีนดังนั้นการแลกเปลี่ยนเส้นทางสายไหมเป็นการแลกเปลี่ยนข้าม วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ความคิด ค่านิยม เป็นการให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนวิถีชีวิต ซึ่งเป็นการเสริมสร้างสิ่ง ที่มีความแตกต่างให้กับวัฒนธรรมของตน เป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการชิมชั้สิ่งใหม่ๆเข้ามา เป็นการ ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

๓.๓ คุณพินิจ จารุสมบัติ ได้กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมยุคใหม่ ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของมวลมนุษยชาติที่จะต้องมีการวิเคราะห์ วิจัย ค้นคว้า ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ให้อยู่ใน อุดมการณ์ ในจิตใจของประชาคมชาวโลกทุกคน การกล่าวถึงคำว่า “ยุคใหม่” แสดงว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลง นั่นคือวัฒนธรรมยุคเก่าเป็นวัฒนธรรมที่มีชนชั้น วัฒนธรรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นไม่มีชนชั้นหรือชนชั้นจะน้อยลง นั่นคือการลดช่องว่าง ยุคใหม่นั้นมีพลังการผลิต มีการเปลี่ยนแปลงมาก ซึ่งมันเกี่ยวพันกับเรื่องวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่นจีนวันนี้ การเกษตรโดยเฉพาะพื้นฐานปลูกข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของชาวเอเชีย รวมทั้งชาวจีน ในอดีตจีนอดข้าวตาย ข้าวไม่มีกิน ต้องแบ่งปัน ต้มข้าวต้ม ต้มใส่มันใส่เผือก ใส่อะไรต่างๆ เป็นน้ำโจ๊ก แต่ ตอนนี้จีนมีข้าวกินเหลือเฟือ ศาสตราจารย์หยวนถิงผิงบิดาข้าวแห่งจีน ได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการผลิต ข้าว วิถีชีวิตเกษตรกรชาวนามีการเปลี่ยนแปลง ทำให้จีนมีความอุดมสมบูรณ์มั่งคั่ง ไม่มีความอดอยาก ทำให้ ประชาชนมีความสุข มีการกินดีอยู่ดี วัฒนธรรมความรื่นเริง ความร่าเริง ความสดใสของชุมชน ของสังคมก็

เกิดขึ้น ท่านเดินพูดถึงเรื่องธรรมาภิบาลโลก ถ้าตราบดีโลกยังมีความอดอยาก มีช่องว่างระหว่างประเทศที่
รายกับประเทศที่ยากจน จะมีการต่อสู้แย่งชิงกัน แต่ถ้าตราบดีโลกยังมีกินมีใช้ มีชีวิตที่มีความสุข อยู่อย่าง
แบ่งปัน ท่านประธานาธิบดีสีจิ้นผิงกล่าวว่า ในปี ๒๐๒๐ ประชาชนชาวจีนจะมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปาน
กลาง มีชีวิตที่มีความสุข สังคมจะมีวัฒนธรรมดี โจรผู้ร้ายไม่มี ผู้คนมาร้องรำทำเพลง สร้างศิลปะได้อย่าง
มากมาย วัฒนธรรมยุคใหม่เป็นยุคที่การผลิตมีการเปลี่ยนแปลง ชวนาหันไปใช้เครื่องจักร วัว ควาย ที่ไว้ทำไร
ทำนาหายไป อุตสาหกรรมกลายเป็นหุ่นยนต์ รถไฟความเร็วสูง การเดินทางโดยรถไฟจากฉินตูไปถึงมอสโคว
จากอู่ไปถึงลอนดอน จากอู่ฮั่นไปถึงปารีส กล่าวสั้นๆว่า ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมยุคเก่า ยุคต้น ยุคกลาง ยุค
ปลาย หรือว่ายุคใหม่ ความเป็นอุดมการณ์ของวัฒนธรรมของจีนหรือของประชาชาติในอาเซียนไม่เปลี่ยนแปลง
อย่างที่ท่านเดินกล่าวไว้ วัฒนธรรมเส้นทางสายไหม คือการค้าผ้าไหม ไบชา เครื่องปั้นดินเผา มองว่านั่นเป็น
เพียงขั้นต้น แต่อุดมการณ์ของวัฒนธรรมของจีน คือการค้า หามิตร หาเพื่อน ผูกมิตร ผูกเพื่อน ผูกสัมพันธ์ภาพ
ผูกมิตรภาพ นี่คืออุดมการณ์ของวัฒนธรรม ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เสนอยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่ดี
การอยู่กันโดยสันติสุข สันติภาพ แบ่งปัน อันนี้คือวัฒนธรรมที่ใหญ่ที่สุด มีวัฒนธรรม โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อกัน
อย่าง ทำให้โลกมีสันติสุข ไม่มีการรบราฆ่าฟันกัน วัฒนธรรมจีนโบราณตั้งแต่ขงจื้อ เล่าจื้อ และอีกมากมาย
นักปราชญ์ของจีนมีชื่อเสียงและสั่งสอนให้คนทุกคนเป็นคนดี ขงจื้อหลังพระพุทธเจ้า ๔๐ ปี พระพุทธเจ้า
๒๖๐๐ กว่าปี มีหลายสิ่งหลายเปลี่ยนแปลงไป แต่อุดมการณ์ไม่เคยเปลี่ยนแปลง จุดยืนไม่เปลี่ยนแปลง

๓.๔ คุณ เทริน อี้ หมิง กล่าวถึงการจัดนิทรรศการผลงานจิตรกรรมของศิลปินหญิงชาวจีนกับการ
แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ ๒๐ การวิพากษ์สตรีนิยมก็มีการเปลี่ยนแปลงถึงปลาย
ศตวรรษที่ ๒๐ การวิพากษ์สตรีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล ประมาณกลางศตวรรษที่ ๒๐ จะเน้นการ
วิพากษ์ว่าผู้ชายกับผู้หญิงมีความเป็นตรงกันข้าม พอมาถึงปลายศตวรรษ กระบวนทัศน์วิพากษ์สตรีนิยมมีความ
เปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงในวิถีชีวิต ซึ่งจริงๆ
แล้วเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้กับความเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลง
ครั้งใหญ่ในกระบวนทัศน์วิพากษ์สตรีนิยม ซึ่งสะท้อนมุมมองที่แตกต่าง ดังนั้นมุมมองที่แตกต่างสามารถ
ประยุกต์ใช้ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งวัฒนธรรมระหว่าง ๒ ประเทศนั้นไม่ได้เป็น
ปฏิปักษ์ต่อกัน และต้องมีมุมมองที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนั้น
ก็จะมีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาระหว่าง ๒ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในท่ามกลางการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรม
ด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นเจตนาในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยอย่ามองว่าจะเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
สามารถใช้มุมมองที่หลากหลาย ในข้อเสนอของหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางนั้น พอพูดถึงการประสานนโยบายต่างๆ
นั้น หนึ่งใน ๕ นั้นคือการประสานใจถึงใจ ซึ่งคิดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่ทำให้ได้ใจถึงใจว่าการแลกเปลี่ยนเป็นสิ่ง
สำคัญซึ่งสื่อให้ถึงประชาชนสามารถประสานใจถึงใจ งานนิทรรศการที่จะเปิดในไม่ช้านี้ก็จะเป็นนิทรรศการ
งานจิตรกรรมร่วมสมัยของศิลปินหญิงชาวจีน ซึ่งเป็นการใช้มุมมองต่างๆนำไปสู่การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ผลงานของศิลปินหญิงชาวจีนมีการเริ่มตั้งแต่ต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ เป็นต้นมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของเพศหญิง ภายใต้สถานการณ์ คือการเติบโตของจีนยุคใหม่ เพราะฉะนั้นเป็นการสะท้อนตัวตนของเพศหญิงผ่านศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมหรือศิลปะประเภทอื่นๆ ที่สะท้อนถึงตัวตนของผู้หญิง ผลงานของศิลปินหญิงที่จัดแสดงนั้น เป็นการผสมผสานระหว่างตะวันตกและตะวันออก ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเรียนรู้ปัจจัยต่างๆ หรือเอกลักษณ์ของชาวตะวันตก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการผสมผสานสิ่งที่ดั้งเดิมของจีน เป็นการผสมผสานได้เป็นอย่างดีระหว่างตะวันตกและตะวันออก ในที่ประชุมว่าด้วยสตรีของสหประชาชาติได้พูดถึงการพัฒนาของเพศหญิง ไม่เพียงแต่ว่าเป็นการพัฒนาสตรีเท่านั้น หากว่าเป็นการพัฒนาพลังอำนาจ ความสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ เพราะฉะนั้นผลงานที่จัดแสดงนี้ จะมีผลงานจากสตรีและผลงานเพศชายด้วย ซึ่งเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเป็นการสนทนาระหว่างสองเพศ

๓.๕ คุณสมปอง สงวนบรรพ์ กล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตประจำวันเป็นเรื่องที่แยกออกจากกันได้ยาก ในช่วง ๑-๒ ปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนจีน-ไทยในรูปท่องเที่ยว ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและความแตกต่างกันพอสมควร หัวข้อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายใต้การริเริ่มใหม่จากการประชุมสมัชชาผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๙ มีสาระสำคัญ ๓ ประการ เรื่องแรกคือนัยยะสำคัญของผลการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๙ เรื่องที่สองคือนโยบายต่างประเทศของจีนในส่วนที่เกี่ยวกับการเผยแพร่วัฒนธรรม เรื่องที่สาม คือ วัฒนธรรมที่คนต่างชาติยังไม่รู้

(๑) นัยยะสำคัญของผลการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ ๑๙ เรื่องของยุคใหม่ ประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงนัยยะของการที่จีนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เป็นยุคที่จีนจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องต่างๆ ระดับโลก ได้แก่เรื่องภาวะโลกร้อน การพัฒนาเศรษฐกิจของโลก สิ่งแวดล้อม กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ นอกจากนี้จีนมีชนชั้นกลางเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนำมาสู่ปัญหาสังคมต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นยุคใหม่ของจีน สำหรับเรื่องแนวทางการพัฒนาของจีน หัวใจสำคัญของเรื่องนี้คือ ความสมดุลหรือดุลยภาพ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก มีช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกัน แต่ในด้านของการรักษาความสมดุลของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง หมายถึงการรักษาความสมดุล ดุลยภาพทางอำนาจของโลก ดุลยภาพระหว่างประเทศระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมิติต่างๆครอบคลุม นัยยะประการที่สามเกี่ยวกับประธานาธิบดีสีจิ้นผิง คือ สภาวะผู้นำ ซึ่งตั้งเสียผิงก็เคยพูดว่า ในแต่ละรุ่นของผู้นำจีน จำเป็นจะต้องมีผู้นำหลักซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ในยุคที่จีนผ่านการปฏิรูปมาตั้งแต่ปี ๑๙๘๐ เป็นต้นมา สภาวะผู้นำของจีนนั้นขึ้นๆลงๆ แต่หลังๆมีแนวโน้มลดลง เพราะอำนาจต่างๆกระจาย ระบบราชการ กองทัพ ชุมชนท้องถิ่นต่างมีอำนาจมากขึ้น โดยเปรียบเทียบแล้ว ซึ่งทำให้ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงต้องผนึกกำลังเพื่อให้เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง นัยยะสำคัญทั้งสามประการนี้เราสามารถถอดออกมาถึงประเด็นสำคัญต่างๆ ได้ ๗ ประเด็น

ประการแรก ท่านประธานาธิบดีสีจิ้นผิงยังคงให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีบทบาทสำคัญของทุกๆ เรื่อง โดยเฉพาะการบรรลุความฝันของจีน รวมทั้งการรื้อฟื้นวัฒนธรรม อารยธรรมดั้งเดิมของจีนให้ขึ้นมาเป็นที่หนึ่งอีกครั้ง

ประการที่สอง จีนจะต้องเป็นผู้เล่นที่มีอิทธิพลของโลกในปี ๒๐๕๐

ประการที่สาม จีนยังคงดำเนินปราบปรามคอร์รัปชัน

ประการที่สี่ การปกป้องบูรณภาพแห่งดินแดนและอธิปไตย/การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกองทัพ ในยุคนี้ยอมรับว่าเป็นการสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ให้กับกองทัพจีน

ประการที่ห้า การคงอำนาจของรัฐบาลส่วนกลางเหนือฮ่องกง มาเก๊า และต่อต้านความเป็นเอกราชของไต้หวัน

ประการที่หก สร้างเวทีหรือพื้นที่การแข่งขันในประเทศจีนให้กับนักลงทุนต่างชาติ

ประการที่เจ็ด การปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ การแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาพื้นที่ห่างไกล

สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนว่า จีนมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเองมากขึ้น ประการที่สองคือ จีนใช้นโยบายนี้ในการทำงาน การวางแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

(๒) ในด้านการต่างประเทศ นโยบายของจีน คือการสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันของมนุษยชาติ ตอนนี้จีนถือว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา เพราะฉะนั้นนโยบายการต่างประเทศจีนก็เป็นนโยบายทางการทูตหรือการต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา ประการถัดมาคือ ความฝันของจีนคือ จีนคงเป็นประเทศมหาอำนาจหนึ่งในปี ๒๐๕๐ เพราะฉะนั้นการวางแผนหรือดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนจะทำในระดับมหภาค จะไม่เอาเรื่องเล็กๆมา เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน เพราะว่าจีนยังต้องการสภาพแวดล้อมของสถานการณ์โลกที่มีสันติภาพ และความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้ว่าจีนจะประกาศว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา เพราะฉะนั้น การดำเนินการต่างประเทศยังคงดำเนินแบบประเทศกำลังพัฒนา แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว ตั้งแต่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงขึ้นมารับตำแหน่ง ท่านได้แสดงบทบาทของความรับผิดชอบของความเป็นอำนาจหนึ่ง ความเป็นประเทศใหญ่ที่แสดงถึงการที่จีนใหญ่ไม่ได้เล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนได้ริเริ่มในด้านการต่างประเทศใหม่ๆ สองประเด็น คือ Great Power Diplomacy with Chinese Characteristic คือ การทูตของประเทศใหญ่ตามแบบของจีน คือการทำให้โลกยอมรับความยิ่งใหญ่ ในขณะที่เดียวกันจีนก็ได้สร้างความรับผิดชอบในนโยบายหรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในระดับโลก เช่น การก่อการร้าย ภาวะโลกร้อน หรือผู้อพยพที่คิดว่าจีนจะช่วยได้ ประเด็นที่สอง คือนวัตกรรมด้านการต่างประเทศจีนในยุคนี้ คือ จีนได้สร้าง รูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจ โดยการแสดงให้เห็น ให้มหาอำนาจที่มีอยู่ก่อนแล้ว เช่น สหรัฐฯ ยอมรับเคารพความเท่าเทียมกัน การมีบทบาทของจีน และการที่จีนได้แสดงให้เห็นถึงการต่อต้านการครองความเป็นเจ้าของประเทศอื่น นโยบายต่างประเทศของจีนได้สะท้อนให้เห็นว่า จีนได้ทำในสิ่งที่เรียกว่าการแสดงความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม

มากขึ้น และการเสริมพลังมากขึ้น รวมทั้งการสะท้อนให้เห็นว่าโลกของเราจะต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จีนจะต้องเสริมสร้างความเข้าใจ สร้างภาพพจน์ให้ชาวโลกได้เข้าใจจีน เพราะยังมีหลายประเทศที่ไม่เข้าใจจีน และการมองว่าการที่จีนโตขึ้น จะเป็นภัยหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จีนจำเป็นต้องใช้ soft power มากขึ้น นโยบายอีไต้อีลู่ รวมทั้งการจัดตั้งธนาคาร AIIB สิ่งเหล่านี้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของจีนที่ทุกประเทศยอมรับ และคงจะต้องเป็นสิ่งที่อยู่กับโลกหลายสิบปี การที่จีนขยายการก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมในประเทศต่างๆ และการให้ทุนแก่นักศึกษาต่างๆทั่วโลก การให้ความช่วยเหลือกับประเทศต่างๆหลายๆทวีป รวมทั้งมาตรการอื่นๆ ด้านวัฒนธรรม อะไรก็ตามที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ไม่เกี่ยวกับทางด้านเศรษฐกิจ จีนถือว่าเป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่ต้องส่งเสริมและขยายให้กว้างขวางขึ้น

เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ของการขยายวัฒนธรรม คือ การรื้อฟื้นอารยธรรม หรือค่านิยม หรือวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นเรื่องใหญ่มาก ตั้งแต่ยุคเหมา เจ๋อตง เรื่อยมา ยุคแรกถือว่าเป็นยุคที่จีนตั้งประเทศ พอต่อมายุคของเติ้ง เสี่ยวผิง ปฏิรูป คือการส่งเสริมทางการค้า เมื่อมีการค้าแล้วก็ร่ำรวยขึ้น จีนร่ำรวยขึ้น ตอนนี้เห็นชัดว่าจีนเข้มแข็งขึ้น พอจีนเข้มแข็งขึ้นก็มีการรื้อฟื้นอารยธรรมขึ้นมา อารยธรรมดั้งเดิมของจีนจะเป็นทางด้านขงจื้อ ลัทธิเต๋า หรือแม้แต่พุทธศาสนา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าคนจีนต้องการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็ นสังคมในประเทศจีนเอง หรือสังคมโลก อยู่บนโลกอย่างสันติสุข ไม่พยายามสร้างศัตรู และที่สำคัญคือต้องการเห็นสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองในสังคม ในด้านการต่างประเทศ มีอำนาจอยู่สี่ประการ คือ อำนาจทางการเมือง อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการทหาร และอำนาจทางอุดมการณ์ จีนเองได้พัฒนาและได้ใช้อำนาจทางการเมือง อำนาจทางเศรษฐกิจ ยกเว้น อำนาจทางการทหาร ส่วนอำนาจทางอุดมการณ์จีนมาโดยตลอด เพียงแต่ว่าจีนใช้ในยุคแรกตั้งแต่ก่อตั้งประเทศ แตกต่างจากการใช้อำนาจทางอุดมการณ์ในปัจจุบัน เพราะอำนาจทางอุดมการณ์ในปัจจุบันเป็นอำนาจตามแนวคิดของตะวันตกในการใช้ soft power เพื่อความร่วมมือและความนิยม เพื่อให้ประเทศอื่นคล้อยตามจีน ในแง่ของ soft power จีนก็เพิ่งเริ่มไม่นาน ซึ่งในแง่ นี้จะเปรียบเทียบให้เห็นว่า อำนาจระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ซึ่งจีนยังตามหลังสหรัฐฯอยู่มาก ถึงแม้ว่าจะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ว่าในการใช้ soft power จีนยังต้องพัฒนาอยู่มาก เพราะสหรัฐฯเริ่มใช้ soft power ก่อนตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ประเด็นสำคัญต่อมา คือ การใช้ soft power ของสหรัฐฯไม่ได้ใช้โดยรัฐ แต่ใช้โดยภาคประชาสังคม ภาคเอกชน NGO ส่วนของจีนนั้นใช้โดยรัฐ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้

(๓) วัฒนธรรม จีนกับไทยมีความใกล้ชิดกันนับพันปี ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเราส่งบรรณาการไปผูกสัมพันธ์กับจีน ทั้งนี้อุดมการณ์ที่คบค้ากับจีน คือ ต้องการสันติภาพ ต้องการทำการค้า เพื่อที่จะซึมซับการ อยู่ดีกินดีของชาติเรา นอกจากนั้นคือการที่จีนมาค้าขายในไทยนับร้อยๆปี และมีลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีน ค่านิยมต่างๆ ที่เกี่ยวกับจีนเราก็มีความใกล้ชิด แต่ก็ยังมีหลายประเด็นในแง่มุมมองที่เราไม่รู้จักและเข้าไม่ถึง ซึ่งไม่สามารถรับทราบได้ ยกตัวอย่างการเจรจาทางการทูตระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ จีนจะให้ความสำคัญกับ

กระบวนการมากพอ ประการที่สอง คือ ถึงแม้จะมีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการเจรจาไว้ แต่เงินเองก็พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนในขณะที่มีการเจรจา ซึ่งอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งต่างจากตะวันตก ส่วนประเทศไทยจะมีความยืดหยุ่นสูงคล้ายๆของจีน ที่สำคัญที่สุด คือ เรายังไม่คาดหวังในผลลัพธ์โดยทันที ในการรอสถานการณ์นั้นสะท้อนถึงความอดทนของคนเอเชีย ซึ่งเรามีความอดทนที่สูงกว่าตะวันตก

สรุปว่า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทย เราต้องกำหนดสถานะ เพราะในขณะที่จีนมองอะไรเป็นระดับโลก โครงการต่างๆเป็นในระดับโลก ยุทธศาสตร์ระดับโลก ประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก เรามองในระดับภูมิภาค หรืออนุภูมิภาค เราไม่ใหญ่พอที่จะมองในระดับโลกได้ ทั้งไทยและจีนต้องปรับตัว เงินเองมองยุทธศาสตร์ระดับโลก แต่จีนควรคำนึงถึงระดับภูมิภาครอบๆบ้าง และไทยก็ต้องตระหนักว่า สิ่งที่จีนคิด จีนทำนั้นยิ่งใหญ่ เรายังก็ต้องปรับตัว ประการต่อมาคือ เชื่อว่าคนทั่วโลกชื่นชมอุดมการณ์ของจีน ว่าการที่จีนมีส่วนในการสร้างสันติภาพ มีส่วนในการรับผิดชอบในประเด็นต่างๆของโลก แต่ในขณะที่เดียวกันจีนยังขาดภาคประชาสังคม ซึ่งถ้าจีนอยากขยายการส่งเสริมของ soft power อาจจะต้องอาศัยองค์การที่ไม่ใช่รัฐมากขึ้น

๔. ข้อคิดที่ได้จากการสัมมนาการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมยุคใหม่ การชมนิทรรศการ และการแสดงคอนเสิร์ตจากทุ่งหญ้ามองไกลเลียใน ประกอบด้วย

๔.๑ การเผยแพร่วัฒนธรรมของจีนเน้นส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะ “ใจถึงใจ” การชื่นชมในวัฒนธรรมและการชมนิทรรศการ และการแสดงคอนเสิร์ตจากทุ่งหญ้ามองไกลเลียใน สะท้อนให้เห็นถึงการนำเอาแนวความคิด “อารยธรรมเดินทางบนเส้นทางสายไหม” และการส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับสตรี พลังการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติเป็นภารกิจสำคัญอันยิ่งใหญ่ของผู้นำทางด้านวัฒนธรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และเป็นหน้าที่ของนักวิชาการทางปัญญา การคบหาสมาคมระหว่างประเทศอยู่ที่ความสนิทสนมของภาคประชาชน ความสนิทสนมของภาคประชาชนอยู่ที่ใจถึงใจ ใจถึงใจคือการประสานทางวัฒนธรรมแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านอารยธรรม

๔.๒ ประเทศไทยในฐานะมิตรประเทศของจีน ควรใช้โอกาสในการร่วมมือกับจีนในมิติของการเผยแพร่วัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหม ตลอดจนส่งเสริมความนิยมในศิลปะและวัฒนธรรมของไทยไปสู่สายตาชาวจีนและชาวโลก

บทสรุป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการสัมมนาการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมยุคใหม่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติเป็นภารกิจสำคัญอันยิ่งใหญ่ของผู้นำทางด้านวัฒนธรรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการร่วมมือในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเพื่อประสานความร่วมมือภาคประชาชน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยในประเทศจีน เพื่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในอนาคต

สรุปรายงานโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ ตันตยกุล